ROK IV

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 3

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LUTEGO 1929 R.

SPOŁECZNA DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW CHEMICZNYCH

Polski przemysł chemiczny, którego postępy techniczne i organizacyjne stale są omawiane na łamach naszego pisma, zajmuje jedno z czołowych miejsc, również jeśli mowa o poczynaniach społecznych dla zatrudnionych w przedsiębiorstwach robotników.

Szczupłość ram niniejszego artykułu nie pozwala zatrzymać się na działalności wszystkich tych fabryk chemicznych, które w rzeczonej dziedzinie przejawiają mniej lub więcej ożywioną inicjatywę. Przykładowo wskazujemy tylko kilka wypadków, kiedy omawiana akcja humanitarna przybrała już formy poważne, zakrojone na szerszą miarę.

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu kładzie duży nacisk przedewszystkiem na pomoc dzieciom robotników, zatrudnionych w fabryce. Czynne są więc dwa zakłady, mające na celu dopomożenie robotnikom w wychowaniu ich dzieci. Przedszkole (ochronka) istnieje od r. 1915, zostało zaś rozszerzone przed trzema laty; mieści się w oddzielnym, specjalnie wzniesionym budynku w pobliżu mieszkań robotniczych. Urządzone jest na 100 dzieci w wieku od lat 3-ch do 7-miu, które przebywają w przedszkolu pod fachową opieką ochroniarek w ciągu 5-ciu godzin. Pobyt w przedszkolu jest bezpłatny, zaś rodzice dzieci, nie posiadających odpowiednich ubrań, otrzymują zaliczki na zakupienie niezbędnej odzieży.

We wrześniu r. 1928 uruchomione zostało uzdrowisko dla dzieci w specjalnym budynku, oddalonym przeszło o 3 klm. od fabryki. Jest to racjonalnie zorganizowana instytucja, działająca pod stałem kierownictwem lekarza i dwu wychowawczyń, a urządzona na 40 dzieci, w wieku od 6-ciu do 14-tu lat. Do uzdrowiska przyjmowane są dzieci wprawdzie nie chore, lecz słabowite, wymagające troskliwej opieki z uwagi na ich niezadawalający rozwój fizyczny. Dzieci, przebywając w uzdrowisku około 7-miu tygodni, otrzymują przez cały czas ubranie zakładowe i odżywiane są 5 razy dziennie. Uzdrowisko posiada szereg specjalnych urządzeń terapeutycznych, jak lampę kwarcową, lampę ogrzewającą „Solex" (t. zw. sztuczne słońce) i inne. Dzieci — zarówno w uzdrowisku jak w przedszkolu — otrzymują również tran. Pobyt w uzdrowisku nie jest bezpłatny, gdyż ze względów celowości pobiera się minimalną opłatę w wysokości zł. 2,50 tygodniowo. W zakresie działalności uzdrowiska leży również organizowanie odczytów dla robotników, posiadających dzieci w uzdrowisku; tematem pogadanek są zagadnienia z zakresu higjeny, zwalczania alkoholizmu i t. d.

Zakłady Solvay w Polsce przejawiają ożywioną działalność przedewszystkiem w zakresie pomocy samym robotnikom. W fabryce sody w Podgórzu wydawane są od niedawna tytułem próby pożywne zupy z mięsem — za cenę 20 groszy. Osiągnięcie pomyślnych rezultatów spowoduje wprowadzenie podobnego dożywiania robotników we wszystkich fabrykach solvayowskich. W tym kierunku zamierza również pójść Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, projektując wydawanie u siebie analogicznego pożywienia.

Na szczególną uwagę zasługuje przeprowadzona przez Zakłady Solvay kampanja budowlano-mieszkaniowa w fabryce sody w Mątwach. Zakupiono tu większą ilość ziemi i wybudowano szereg jednopiętrowych domów, conajmniej 4-ro izbowych; do każdego domu należą zabudowania gospodarcze oraz działka ziemi powierzchni 400 do 800 mtr². Domy są sprzedawane na własność robotnikom fabryki w ten sposób, że z chwilą wpłacenia pierwszej raty, zależnej od stopnia zamożności robotnika, staje się on hipotecznym właścicielem nieruchomości, zaś fabryka figuruje na hipotece domu jako pierwszy wierzyciel. Dzięki temu robotnik nie jest bynajmniej związany z fabryką, zaś dom stanowi nadal jego własność, choćby nazajutrz po akcie hipotecznym przestał pracować w Zakładach Solvaya. Należność za dom spłacana jest w miesięcznych ratach, których wysokość określa się równowartością pewnej ilości dniówek. Przed trzema laty — kiedy omawiana akcja została zaczęta — koszt jednego domu wynosił około 7.200 zł., obecnie wzrósł do ca. 9.000 zł.

W zakresie opieki nad dziećmi robotników, Zakłady Solvay wysyłają słabowite dzieci na kolonje letnie; koszta pobytu całkowicie są pokrywane przez fabrykę. Ubiegłego lata — w ścisłem porozumieniu z Towarzystwem Kolonji Letnich — wysłano około 200 dzieci do

Rabki, Tucholi i nad morze. Wpisy szkolne za dzieci robotników są całkowicie pokrywane przez „Zakłady Solvay w Polsce".

Działalność Sp. Akc. „L. Spiess i Syn" idzie w dwu kierunkach. Wszyscy pracownicy i robotnicy centrali, pracowni i składów w Warszawie otrzymują bezpłatnie obiad, składający się z posilnej zupy z mięsem oraz chleba; prócz tego — co miesiąc bezpłatny kupon do kąpieli. W Tarchominie zorganizowana została kooperatywa budowlana dla pracowników i robotników firmy, przy poważnem współdziałaniu finansowem fabryki Spiessa.

Naświetlanie lampą kwarcową w Uzdrowisku dla dzieci Tomasz. Fabr. Sztuczn. Jedwabiu.

Na uwagę zasługuje wreszcie działalność oświatowa, prowadzona przez niektóre przedsiębiorstwa chemiczne. Można między innemi wskazać na Sp. Akc. „Strem", utrzymującą w Strzemieszycach szkołę elementarną dla dzieci robotników, czytelnie i bibljoteki w wielu fabrykach i t. p.

Oczywiście, powyższemi kilku przykładami nie wyczerpujemy całokształtu akcji humanitarno - społecznej, prowadzonej przez wiele zakładów chemicznych. Wskazane fakty stwierdzają, że przemysł chemiczny chętnie i z własnej inicjatywy podejmuje wszędzie tam działalność społeczną, gdzie jest ona pożyteczna dla robotnika i racjonalna z ogólnego punktu widzenia. Natomiast nie może podzielić poglądów niektórych naszych sfer ultraradykalnych, nawołujących do organizowania instytucyj, których działalność zgóry skazana jest na niepowodzenie.

Z POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ

Dzień 16 maja r. b. — termin otwarcia Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu — nadchodzi już niezadługo. Budowa wszystkich pawilonów na terenie Wystawy jest ukończona, urządzenia wewnętrzne wykonane. W najbliższym czasie należy przystąpić do wykonywania na miejscu stoisk, których projekty zostały zatwierdzone przez Zarządy Grup i Wydział Artystyczny Wystawy.

Szczególną uwagę wystawiających zwracamy na wydane nakładem P. W. K. opracowanie Dr. E. Piechockiego, kierownika Wydz. Przemysłowego, p. t. „Organizacja i technika wystawiania". Poza ogólnemi rozważaniami, dotyczącemi znaczenia Wystawy oraz informacyjnym szkicem organizacji działu przemysłowego, zwłaszcza ciekawe są rozdziały, dotyczące techniki wystawiania, użycia efektów ruchowych, świetlnych i barwnych, modelów i eksponatów obrazowych i statystycznych, wreszcie reklamy. Broszura winna być dokładnie przestudjowana przez wszystkich wystawców, gdyż istotnie zawiera cenne wskazówki, których realizacja może się w dużym stopniu przyczynić do racjonalnego i celowego zorganizowania pokazów poszczególnych firm.

Nie wszystkie firmy chemiczne, należące do Związku Przemysłu Chemicznego, a biorące udział w Wystawie, zamierzają wysłać specjalnych przedstawicieli do Poznania; wyłania się przeto możliwość angażowania jednego przedstawiciela dla kilku firm wystawiających. Członkowie Związku, pragnący w ten właśnie sposób zorganizować swe przedstawicielstwa na Wystawie, proszeni są o porozumienie ze Związkiem Przemysłu Chemicznego.

WYCIECZKA NA BLISKI WSCHÓD

W związku z okazywanem zainteresowaniem w szerokich sferach handlowych i przemysłowych dla krajów Bliskiego Wschodu, powstał projekt urządzenia wycieczki do Egiptu, Syrji, Persji, Palestyny, Turcji i Grecji w marcu, względnie w kwietniu b. r. przy współudziale przedewszystkiem kół handlowych i przemysłowych, ew. rządowych, parlamentarnych i prasowych. Wycieczka trwałaby około 4-ch tygodni.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu, uważając projekt powyższy za celowy, gotowe jest przyczynić się w pewnej mierze do jego zrealizowania, jeżeli koła gospodarcze okażą odpowiednie zainteresowanie.

W razie pozytywnego ustosunkowania się do projektu , Związek Przemysłu Chemicznego prosi o śpieszne nadesłanie:

1) nazwisk kandydatów. Kandydaci ci winni być eksporterami o pełnych kwalifikacjach kupieckich, winni reprezentować ściśle określone gałęzie eksportu i mieć ściśle określone cele nawiązania stosunków handlowych. W wycieczce winni wziąć udział przedewszystkiem reprezentanci tych gałęzi eksportu, które z powodu za wysokich na ich warunki kosztów nie mają możności badać indywidualnie rynków wymienionych wyżej krajów, które nie mają tam sieci własnych

przedstawicieli, nie są obznajmione z temiż rynkami i t. d.

2) ew. życzeń i projektów w tej sprawie.

Pomoc ze strony Min. Przem. i Handlu wyraziłaby się przedewszystkiem w zabiegach o uzyskanie zniżek przy przejazdach zagranicę. W tej dziedzinie Ministerstwo posiada już pewne informacje co do gotowości niektórych towarzystw okrętowych do udzielania dalekoidących zniżek. Przygotowania do wycieczki na terenie zagranicznym powierzyło Ministerstwo polskim placówkom dyplomatycznym i konsularnym. Organizacją wycieczki w kraju zajął się specjalny komitet.

Uprzejmie prosimy o śpieszne zawiadomienie Związku, czy firmy zrzeszone zamierzają wziąć udział w powyższej wycieczce.

KRONIKA

Dn. 12 stycznia r. b. odbyła się we Lwowie w Izbie Przemysłowo - Handlowej konferencja, mająca na celu zbliżenie producentów i konsumentów branży chemicznej. Obecnych było około 30 osób, między innemi pp. radca Blumenfeld, prezes Żarecki, Dr. Wysoczański i inni. Z ramienia naszego Związku byli obecni pp.M. Zimmerman, Dyrektor lwowskiego oddziału Sp. Akc. „Strem", oraz p. Inż. W. Tymowski.

Zebrani przedstawiciele konsumentów zapoznali się z wykazem artykułów chemicznych, wytwarzanych przez fabryki związkowe. Podczas ożywionej dyskusji wyłonił się szereg spraw, dotyczących zagadnień trudnych warunków przemysłu chemicznego we Wschodniej Małopolsce.

Wysunięto wniosek utworzenia sekcji przy Centralnym Związku Małopolskich Przemysłowców, celem załatwiania wszelkich spraw producentów i hurtowników działu przemysłu chemicznego łącznie, w porozumieniu ze Związkiem Przemysłu Chemicznego R. P.

Zebranie powyższe było drugiem z kolei, organizowanem przez Związek Przemysłu Chemicznego, celem zbliżenia producentów i konsumentów na terenie Izb Przemysłowo-Handlowych.

Dn. 15 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu na którem między innemi postanowiono:

płatki aluminjowe, używane przy fabrykacji materjałów wybuchowych, clić wg. poz. 166 taryfy celnej,

stalowe butle do acetylenu (t. zw. akumulatory do acetylenu) clić wg. poz. 153 p. 10 taryfy celnej,

produkt składający się z przerobionego ługu sulfitowego pod nazwą „Pinotan" clić wg. poz. 112 p. 25c taryfy celnej.

Dn. 29 stycznia r. b. odbyło się nadzwyczajne ogólne zebranie członków Związku Przemysłu Chemicznego, poświęcone wyborowi jednego radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu. Po zagajeniu zebrania przez Prezesa Związku, p. Dr. J. Landaua, przewodnictwo z urzędu objął Główny Komisarz Wyborczy do Izby Przemysłowo - Handlowej w Sosnowcu p. Inż. W. Kolasiński. Na radcę Izby z ramienia Związku powołano p. Dr. Zygmunta Klonowskiego.

W biurze Związku Przemysłu Chemicznego jest do przejrzenia sformułowanie stanowiska Rządu w sprawach podatkowych, wyjaśnione przez Pana Premjera i Pana Ministra Skarbu na konferencji sfer gospodarczych z Panem Premjerem dn. 13 stycznia r. b.

Nakładem Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów ukazała się broszura p. t. „Rozmowy Pana Premjera Kazimierza Bartla z przemysłowcami", zawierająca stenogramy przemówień, wygłoszonych na konferencji przedstawicieli sfer gospodarczych u Pana Prezesa Rady Ministrów w dn. 1 listopada 1928 r. Interesujące to wydawnictwo znajduje się już w handlu księgarskim.

Polskie Towarzystwo Chemiczne zawiadamia, że termin zgłaszania referatu na II Zjazd Chemików Polskich zostaje przedłużony do dn. 1 kwietnia r. b. Jak wiadomo, Zjazd ten odbędzie się w pierwszych dniach lipca r. b. w Poznaniu.

Tegoroczne targi w Londynie i Birgmingham odbędą się od dn. 18 lutego do 1 marca r. b. Wszelkich bliższych informacyi w tej sprawie udziela Wydział Handlowy Poselstwa Angielskiego w Warszawie (ul. Piękna 6) oraz Vice-Konsulaty Angielskie w Katowicach, Lwowie, Łodzi, Poznaniu i Borysławiu.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim" Nr. 19 z dn. 23 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 30 Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 31 grudnia 1928 r., nadające Związkowi Przemysłu Chemicznego prawo wyboru jednego radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie.

W „Monitorze Polskim" Nr. 22 z dn. 26 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 34 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 16 stycznia 1929 r. uzupełniające przepisy wykonawcze do Rozporządzenia o zwrocie ceł przy wywozie materjałów wybuchowych.

Rozporządzenie to uprawnia Min. Spraw Wojskowych do wydawania zaświadczenia oględzin materjałów wybuchowych, wywożonych zagranicę przez: Państwową Fabrykę Prochu i Materjałów Kruszących w Zagożdżonie, Sochaczewską Fabrykę Sztucznego Jedwabiu i Sp. Akc. „Nitrat".

Ukazało się Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 20 listopada 1928 r. o świadectwach pochodzenia towarów.

Rozporządzenie to uprawnia Związek Przemysłu Chemicznego do wystawiania świadectw pochodzenia przy wywozie zagranicę towarów polskich.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580	zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	„
„ „ czysty 99%	—	„
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,68	„
Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,80	„
„ granulowany za 1 kg % N	2.—	„
Azotan amonowy	103.60	„
Benzen handlowy 90%	91	„
„ czysty	103	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20	„
Chlorek cynku (ług 50%)	55	„
Chlorek wapna bielący	40	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	900	„
„ „pro narcosi"	1.900	„
Fenol czysty	275	„
Formalina 30%	260	„
Fosfory rachowskie surowe	3.50—4	„
Gliceryna farmaceutyczna 30 Bé	319	„
„ techniczna	200	„
Karbid	58—62	„
Karbolineum	45	„
Klej kostny	250	„
Klej skórny	400	„
Krezol	135	„
Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	zł.
Kwas mrówkowy 85%	241	„
„ siarkowy 60° Bé	6,32	„
„ solny bez arsenu	16	„
„ octowy techn. 30%	110	„
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	7,20—8,25	„
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	20	„
Naftalen surowy prasowany	34,50	„
„ czysty w łuskach	65	„
Octan sodu	140	„
„ cłowiu	270	„
Oleina zwierzęca destylat	295	„
„ „ saponifikat	285	„
Oleum 20%	19,95	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	„
Smoła preparowana	27,50	„
Siarczan amonu	43	„
Siarczek sodu 60/62%	66	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16	„
Stearyna	260	„
Superfosfat 16%	13,60—14.88	„
Toluen czysty	103	„

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19, Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. „SATURNJA", Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-49.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO" Łaziska Górne G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:
(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE" Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:
(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D POTOKA SYNOWIE" Będzin, tel. 90.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-49.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:
(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE", Będzin, tel. 90

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Zwiazku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11